

1(4)

Datum	Diarienummer	Justitiedepartementet
2016-02-23	1.3.1-Å2016-39	103 33 Stockholm

Dokumenttyp

Remissvar

EU-kommissionens meddelande – Mot en modernare och mer europeisk ram för upphovsrätten (dnr Ju2016/00084/L3)

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas.

Myndigheten informerar om och utvecklar kunskap kring immateriella tillgångar. Vi arbetar sedan 2010 med att förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar. Näringsidkarna i denna grupp är många gånger soloföretag som också är upphovspersoner. Ofta rör det sig också om företag som använder upphovsrättsligt skyddat material i sina tjänster. Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Tillväxtverkets synpunkter**Sammanfattning**

Tillväxtverket anser att begreppet "upphovsman/upphovsmän" genomgående bör bytas ut till "upphovsperson/upphovspersoner", för att främja ett företagande på likvärdiga villkor för kvinnor och män.

Tillväxtverket anser vidare:

- att modernisering behövs, enligt EU-kommissionens slutsats, men påpekar att skälen till anpassning är fler och har större omfattning.
- att delar av verksamheten på den digitala marknaden allt oftare handlar om samarbetsprocesser som sker i nätverk med mera. Detta kan uttryckas som att marknaden består av mer än varor och tjänster. Företag behöver därför kunna både skydda och öka tillgång till sitt digitala innehåll i relation även till denna utveckling och till andra företag.
- att en upphovsperson vanligen är detsamma som ett företag. Entreprenören/utövaren/ upphovspersonen, som bygger sin verksamhet på kreativa uttryck, bör stå i centrum för lagändringar och andra åtgärder som vidtas i syfte att öka innovation och tillväxt.
- att regeringen inför eventuella lagändringar och andra åtgärder beaktar att den största kundgruppen för de kulturella och kreativa företagen i Sverige inte är privatkonsumenterna, utan andra företag.

- att kontroll av efterlevnad bör gälla immaterialrättsintrång överhuvudtaget, inte endast intrång i kommersiell skala. Vidare förutsätter en effektiv efterlevnad att entreprenörer och företagare känner till och kan ta tillvara sina rättigheter.
- att remissen inte går till någon aktör verksam inom kulturarvsområdet är noterbart, då EU-kommissionen särskilt betonar området.
- att det skulle behövas strukturella, proaktiva åtgärder i Sverige för att här nå den effekt EU-kommissionen avser att förslaget ska leda till. Ett mer samlat arbete på svensk nationell nivå ger sannolikt starkare effekter gällande ökad innovation och hållbar tillväxt.

Tillväxtverket är sammanfattningsvis positivt till EU-kommissionens meddelande och utvecklar dessa punktmarkerade synpunkter i det nedanstående.

Angående Avsnitt 1; Upphovsrätt på den digitala inre marknaden

Sidan 2:

EU-kommissionen beskriver bakgrund till varför modernisering och anpassning av upphovsrätten behövs. Tillväxtverket delar EU-kommissionens analys, men påpekar att utvecklingen går ännu fortare än vad EU-kommissionen beskriver. Tillväxtverket bedömer därför att skälen till anpassning är fler och har större omfattning än vad som framgår i meddelandet. I Sverige är online-tjänsterna inom flera områden sedan några år dominerande över de fysiska formaten. Inom till exempel musikbranschen har försäljningen av strömmad musik gått från att utgöra 12 % av intäkterna från inspelad musik år 2009 till 84 % år 2014. Detta har i grunden förändrat branschens affärsmodeller.

Angående Avsnitt 2; Ökad tillgång till innehåll i hela EU

Tillväxtverket framhåller att det inte enbart är privatkonsumenternas tillgång till digitalt innehåll som är relevant för den digitala inre marknaden, utan även andra företags tillgång till kulturella/kreativa företags unikt designade tjänster. I Sverige är de innehållskapande kulturella och kreativa företagens största kundgrupp andra företag. Immateriella tillgångar och rättigheter behöver således beaktas även mellan företag, och det bör påverka kommande offentliga insatser för att öka tillgång till digitalt innehåll i EU.

Tillväxtverket framhåller också att den digitala marknaden handlar om mer än varor och tjänster. Innovation och jobbskapande via digitala verktyg handlar många gånger om *process* snarare än *produkt*: hur kan vi samarbeta för att lösa det här specifika problemet? Processerna sker i samarbeten och nätverk, i partnerskap eller via inköp av kunskap. Företag som vill nå framgång behöver kunna skydda och använda sina immateriella tillgångar i relation till denna utveckling.

Angående Avsnitt 3; Anpassa undantagen till digitala och gränsöverskridande miljöer

Sidan 9, rörande distribution av avgiftsersättning till rättighetshavare:

Tillväxtverket förstår att regeringens arbete med detta meddelande sker i nära anslutning till implementeringen av Europaparlamentets och rådets direktiv

2014/26/EU och den därtill kopplade svenska utredningen SOU 2015:47 *Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet*. Tillväxtverket hänvisar i detta avseende till sitt remissvar den 15 juli 2015 om att förändringar i upphovsrättslagen kan ge effekter på små företags affärsmöjligheter.

Angående Avsnitt 4; En välfungerande marknadsplats för upphovsrätt

Sidan 11, rörande rättvis ersättning till upphovspersoner:

Det bör förtydligas att åtgärder för rättvis ersättning till upphovspersoner för att uppmuntra till skapande av innehåll i framtiden också innebär att förbättra förutsättningar för företags konkurrenskraft. En upphovsperson i detta sammanhang är vanligen detsamma som ett företag. Cirka vart tionde företag i Sverige är ett kulturellt och kreativt företag, varav en stor majoritet är soloföretag. Det finns således tiotusentals små företag som ofta rymmer såväl upphovspersoner som rättighetshavare, verksamma inom musik, litteratur, dataprogrammering, film, media, med flera områden.

Dessa rättighetshavare är beroende av intäkter för sin överlevnad och sina möjligheter att fortsätta skapa. Entreprenören/ utövaren/ upphovspersonen, som bygger sin verksamhet på kreativa uttryck, bör därför tydligt stå i centrum för lagändringar och andra åtgärder som påverkar upphovsrätten i syfte att öka innovation och tillväxt. Det är centralt att den europeiska ramen för upphovsrätt underlättar för värdeskapande och entreprenörskap inom den breda basen av mindre företag i det kulturella ekosystemet.

Angående Avsnitt 5; Ett effektivt och balanserat system för kontroll av efterlevnaden

Sidan 12, rörande ramen för att bestämmelserna efterlevs:

Åtgärderna för att utveckla ett mer effektivt civilrättsligt system för kontroll av efterlevnad bör gälla immaterialrättsintrång överhuvudtaget, inte endast intrång i kommersiell skala. Intrång i kommersiell skala är mycket viktiga att åtgärda för att marknaden mellan seriösa aktörer ska fungera. Det behövs även ett effektivt system för intrång i liten skala då flertalet företag är solo- eller mikroföretag och således kan även intrång i liten skala vara avgörande för ett litet företags investeringar i innovation och jobbskapande.

Immaterialrätten är ett komplicerat rättsområde, i synnerhet för nya företag. EU-kommissionen och regeringen kan med fördel i det fortsatta arbetet väga in att effektiv efterlevnad av upphovsrätt förutsätter att entreprenörer och företagare känner till och kan ta tillvara sina rättigheter. Tillväxtverket konstaterar att många affärsrådgivande organisationer är i behov av uppdaterad kunskap om hur företag bör agera för att använda dessa rättigheter effektivt i sin utveckling. Det är i många företags vardag dessutom aktuellt att använda flera olika slags immaterialrättsskydd parallellt, varför rådgivning behöver kunna ges ur helhetsperspektiv.

Övriga synpunkter för att nå resultat i Sverige

EU-kommissionens resonemang kring upphovsrätten är välgrundade och med konsekvensbedömning i relation till näringslivsstrukturen i det område förslaget

berör. Tillväxtverket bedömer att i Sverige har emellertid upphovsrättsfrågan ännu inte placerats i det breda samhällsperspektiv, i vilken EU-kommissionen placerar den genom sitt meddelande.

Det skulle behövas strukturella, proaktiva åtgärder i Sverige för att här nå den effekt EU-kommissionen avser att förslaget ska leda till. Det finns potentiella vinster för svenskt näringsliv om offentliga aktörer på svensk nationell nivå skulle implementera ett sådant sektorsövergripande och evidensbaserat förhållningssätt till immateriellt värdeskapande, digitala innehållstjänster och upphovsrätt, som EU-kommissionen ger uttryck för i detta meddelande avseende EU-nivå.

Ett mer samlat arbete för främjande av och rättslig utveckling kring immateriellt värdeskapande på svensk nationell nivå ger sannolikt starkare effekter gällande ökad innovation och hållbar tillväxt. (Se till exempel EU-kommissionens skrivning i Avsnitt 1, sidan 3, första stycket. Där anges att det "är samspelet mellan upphovsrätten och dessa andra politikområden som avgör hur värden genereras".)

Mot denna bakgrund noterar Tillväxtverket att remissen inte går till någon aktör verksam inom kulturarvsområdet, trots att EU-kommissionen särskilt betonar betydelsen av digitaliserat kulturarv i sammanhanget. Tillväxtverket föreslår därför att även till exempel Riksarkivet (Digisam), Kungliga biblioteket, Riksantikvarieämbetet och företag som utvecklar digitala tjänster inom kulturarvsområdet såsom Hi-Story Sweden AB bereds tillfälle att lämna synpunkter.

EU-kommissionen skriver vidare i detta meddelande att EU:s aktörer på olika nivåer också aktivt bör motverka illegal spridning av upphovsrättsligt skyddat material (Avsnitt 5, sidan 11 f). Tillväxtverket bedömer det vara av stor vikt att även en bredd av svenska offentliga aktörer utvecklar en gemensam dagordning för att adressera sådana frågor. Det är en fråga som är viktig för såväl en mängd kulturpolitiska aktörer som för näringspolitiska och rättspolitiska aktörer, men som i dag ofta hanteras fragmentiserat, till exempel kopplat till specifika kulturuttryck som film.

Såvitt Tillväxtverket känner till finns det ingen myndighet i Sverige som har ett utpekad ansvar för att samordna offentliga insatser kring upphovsrätt eller arbeta proaktivt gentemot allmänheten för ökad medvetenhet om upphovsrättens betydelse. Inte heller för att följa utvecklingen inom området, att företräda Sverige i internationella sammanhang där dessa frågor diskuteras, etc. Därmed finns heller ingen myndighet som på ett samlat sätt rapporterar om dessa frågor till regeringen. Tillväxtverket har tidigare föreslagit att Patent- och registreringsverket ges en sådan roll.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Gunilla Nordlöf. Klas Rabe har varit föredragande. I handläggningen har också Daniel Thuresson, Mona Malmström Levin och Helena Nyberg Brehnfors deltagit.

Gunilla Nordlöf

Klas Rabe